

Наявність означених вище ризиків потребує дослідження причинно-наслідкових зв'язків, що обумовлюють стриману фінансову поведінку вітчизняних домогосподарств на фоні їх готовності до вкладання у коштів різноманітні фінансові активи.

Література:

1. Звіт Allianz про рівень світового добробуту: найвище зростання активів з 2003 р. від 24 вересня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF>.

Джердж Юлія

Студентка групи ФУДзм-21

Науковий керівник – к.е.н., доцент Савчук С.В.

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ У ФОРМУВАННІ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Однією з важливих проблем функціонування державних фінансів у будь-якій країні є забезпечення ефективної організації відносин між бюджетами різних рівнів бюджетної системи, зокрема між державним і місцевими бюджетами; перерозподіл бюджетних ресурсів, зумовлений об'єктивними відмінностями в рівнях соціально-економічного розвитку окремих регіонів; здійснення справедливого фінансового вирівнювання з метою забезпечення населення необхідними суспільними благами і послугами відповідно до наданих державою гарантій.

Необхідною передумовою існування міжбюджетних відносин є потреба у перерозподілі бюджетних коштів в межах бюджетної системи, що, в свою чергу, спричинено відмінностями між обсягами коштів, акумульованих у бюджетах різних рівнів, та потребою в них [1].

Основою міжбюджетних відносин вважається розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи, здійснене відповідно до розподілу повноважень органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. Однак розподіл доходів, що базується на єдиних засадах для бюджетів відповідного рівня не дає змоги збалансувати абсолютно всі бюджети. Причиною цього є наявність значних відмінностей у формуванні складу дохідної та видаткової частин бюджетів адміністративно-територіальних одиниць, їхніх обсягів, що мають об'єктивний характер та обумовлені такими чинниками: рівнем та особливостями економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць; природно-кліматичними умовами; екологічним станом регіонів; особливостями місцезнаходження окремих населених пунктів; кількістю

населення, його віковим складом; сформованою впродовж тривалого еволюційного періоду, мережею об'єктів соціальної і побутової інфраструктури тощо.

Сукупний вплив усіх цих інших факторів визначає диференціацію рівня податкового потенціалу територій, що безпосередньо впливає на формування дохідної частини бюджетів; різну вартість послуг, що надають місцеві органи влади враховуючи відмінності адміністративно-територіальних одиниць; різну потребу в коштах, що спрямовуються на підтримку соціально незахищених верств населення, утримання об'єктів соціально-культурної сфери та ін.

Рух бюджетних ресурсів у процесі здійснення міжбюджетних відносин відбувається, в основному, у формі міжбюджетних трансфертів.

Відповідно до Бюджетного кодексу України метою регулювання міжбюджетних відносин визначено забезпечення відповідності між повноваженнями на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами України за бюджетами, та фінансових ресурсів, які мають забезпечувати виконання цих повноважень. Тобто, основною метою міжбюджетних відносин визнається проведення перерозподілу бюджетних ресурсів [1].

До 2015 р. Бюджетним кодексом України було передбачено у складі міжбюджетних трансфертів: дотацію вирівнювання; субвенції; кошти, що передаються до державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів; додаткові дотації.

У контексті реалізації реформи міжбюджетних відносин в Україні із внесенням до бюджетного законодавства змін до міжбюджетних трансфертів відносять:

- базову дотацію (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);

- субвенції;

- реверсну дотацію (кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);

- додаткові дотації [1].

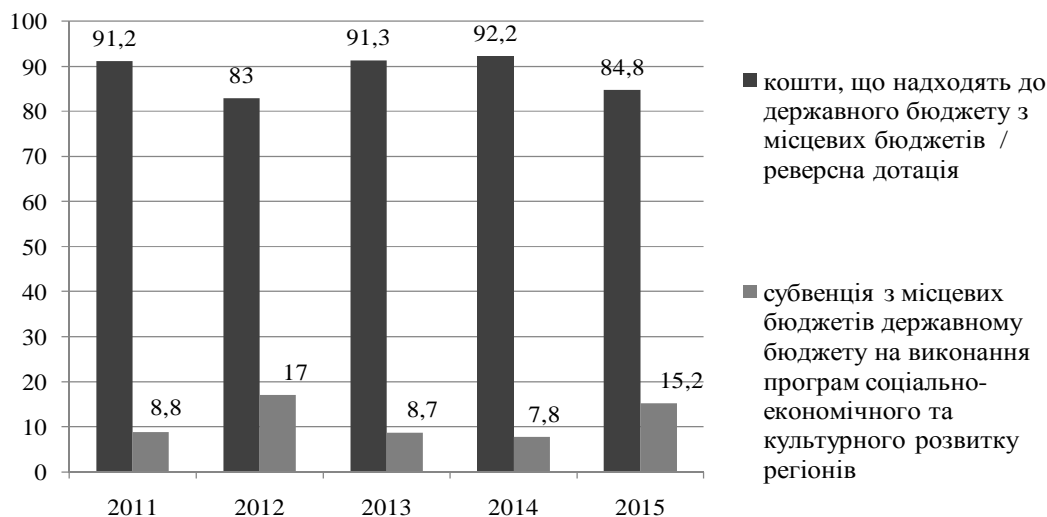
Відповідно до Бюджетного кодексу України з місцевих бюджетів державному бюджету надаються: реверсна дотація та субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів;

Чинна система горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій залежить від індексу податкоспроможності відповідного бюджету, що обчислюється в розрахунку на 1 жителя. За основу береться середній рівень таких надходжень по Україні на 1 жителя +/- 10%. Так,

зокрема до державного бюджету у вигляді реверсної дотації буде вилучатися 50% надлишкових надходжень місцевих бюджетів за умови перевищення такого рівня на 10%. Тобто відповідні місцеві бюджети з індексом податкоспроможності, що перевищує 1,1, перераховують до державного бюджету 50% перевищення.

При розрахунку реверсної чи базової дотації на наступний бюджетний період враховуються наступні параметри: кількість населення; надходження податку на доходи фізичних осіб за останній звітний бюджетний період (15% до обласного бюджету, 60% до бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад); податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки (10% до обласних бюджетів), індекс податкоспроможності відповідного бюджету [2].

Найбільшу частку у структурі міжбюджетних трансфертів Державного бюджету України складає реверсна дотація (кошти, що надходять до державного бюджету з місцевих бюджетів. За період 2011–2015 рр. вона коливалася від 83% у 2012 р. до 92,2% у 2014 р. Однак у 2015 р. відбулося її падіння на 7,4%, що становило 84,8%. Відповідно незначну питому вагу у загальному обсязі трансфертів державного бюджету складали субвенції з місцевих бюджетів на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів (2011 р. – 8,8%, 2012 р. – 17%, 2013 р. – 8,7%, 2014 р. – 7,8%, 2015 р. – 15,2%) (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка структури міжбюджетних трансфертів у доходах Державного бюджету України у 2011–2015 рр.

Примітка. Складено на основі даних Державної казначейської служби України.

Із впровадженням нової моделі організації міжбюджетних відносин значно збільшилась кількість бюджетів, яким передбачена реверсна дотація, що свідчить про підвищення рівня фінансової самодостатності місцевих бюджетів. Так, реверсна дотація, яка була передбачена у 2015 р. у державному бюджеті обсягом 3644,2 млн. грн. перераховувалась із 6 обласних бюджетів, 71 бюджету міст обласного значення, 25 бюджетів районів. У 2016 р. реверсну дотацію до державного бюджету перераховували 6 обласних бюджетів, 52 бюджети міст обласного значення, 99 районних бюджетів, 16 бюджетів об'єднаних територіальних громад. У 2017 р. у порівнянні з 2016 р. кількість бюджетів, яким передбачена реверсна дотація зросла на 46, а її обсяг заплановано у сумі 3922,9 млн. грн.

Загалом міжбюджетні трансферти у формуванні дохідної частини державного бюджету не відіграють значної фіскальної ролі, але ефективна організація міжбюджетних відносин має надзвичайно вагомим значенням у розвитку системи державних фінансів країни. Завдяки міжбюджетним трансфертам має здійснюватись справедливе фінансове вирівнювання обсягів фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів бюджетної системи. А також в результаті, зповинні меншуватись значні відмінності в соціально-економічному розвитку регіонів, забезпечуватись належний рівень соціального добробуту населення та економічне зростання країни.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Лободіна З.М. Міжбюджетні трансферти: реалії надання та шляхи удосконалення в контексті зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування / З.М. Лободіна // Економіка, фінанси, право. – 2016. – №7. – С.23–25.

Дзюбій Ілона

*Студентка групи ФУДзм-21
Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидор І.П.*

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ

Значні обсяги державного боргу України та стрімка динаміка його зростання упродовж останніх декількох років створюють передумови для формування серйозних боргових загроз для національної економіки. У цьому контексті важливими завданнями державної ваги є не лише постійний моніторинг загального обсягу державного боргу України з